

ĐỖ THANH HIỀN (Tổng Chủ biên kiêm Chủ biên)
NGUYỄN MAI ANH - VŨ NGỌC TUYỀN

Âm nhạc

8

CÔNG TY CỔ PHẦN ĐẦU TƯ
XUẤT BẢN - THIẾT BỊ GIÁO DỤC VIỆT NAM

ĐỖ THANH HIỀN (Tổng Chủ biên kiêm Chủ biên)
NGUYỄN MAI ANH – VŨ NGỌC TUYỀN

Âm nhạc

8

CÔNG TY CỔ PHẦN ĐẦU TƯ XUẤT BẢN
THIẾT BỊ GIÁO DỤC VIỆT NAM

Giới thiệu và hướng dẫn sử dụng sách

Các em học sinh yêu quý!

Cuốn sách *Âm nhạc 8* (bộ sách giáo khoa *Cánh Diều*) được biên soạn theo *Chương trình Giáo dục phổ thông năm 2018* để tiếp nối với các cuốn sách *Âm nhạc 6* và *Âm nhạc 7* mà các em đã học ở những năm học trước. Sách có 8 chủ đề, được chia thành 16 bài học; mỗi học kì gồm 4 chủ đề. Cuối sách có *Bảng giải thích thuật ngữ*.

Xuyên suốt trong sách vẫn là các nội dung: hát, nghe nhạc, đọc nhạc, nhạc cụ, lí thuyết âm nhạc và thưởng thức âm nhạc. Cuối mỗi bài học còn có các hoạt động trải nghiệm và khám phá được biên soạn theo hướng học mà chơi, chơi mà học giúp các em vận dụng sáng tạo các kiến thức và kĩ năng âm nhạc.

Những nội dung học tập hấp dẫn trong sách sẽ giúp các em từng bước phát triển phẩm chất, năng lực âm nhạc và các năng lực chung theo quy định của chương trình môn học, từ đó góp phần bồi đắp cho đời sống tinh thần của các em thêm phong phú, tươi vui và hạnh phúc.

Mong các em học sinh yêu thích và hăng hái tham gia các hoạt động âm nhạc theo hướng dẫn của sách và của thầy cô.

Chúc các em có những giờ học âm nhạc vui tươi và hấp dẫn.

Các tác giả

Kí hiệu dùng trong sách

Hoạt động mở đầu

Nội dung nhạc cụ

Nội dung hát

Nội dung
thường thức âm nhạc

Nội dung nghe nhạc

Nội dung
lí thuyết âm nhạc

Nội dung đọc nhạc

Hoạt động trải nghiệm
và khám phá

Câu hỏi/ Luyện tập

Các em nhớ giữ gìn sách sạch, đẹp.

THIÊN NHIÊN TƯƠI ĐẸP

BÀI 1

- Hát: Bài hát *Khúc ca bốn mùa*
- Nghe nhạc: Tác phẩm *Con cá Foren*
- Lí thuyết âm nhạc: Nhịp $\frac{3}{8}$

BÀI 2

- Đọc nhạc: Luyện đọc gam Đô trưởng theo mẫu; *Bài đọc nhạc số 1*
- Nhạc cụ:
 - Thể hiện tiết tấu; ứng dụng đệm cho bài hát
 - *Bài hoà tấu số 1*

BÀI 1

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Khúc ca bốn mùa*, biết hát kết hợp gõ đệm, đánh nhịp hoặc vận động theo nhạc.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm *Con cá Foren*, biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Lí thuyết âm nhạc:** Nêu được đặc điểm và cảm nhận được tính chất của nhịp $\frac{3}{8}$; so sánh được sự giống nhau, khác nhau giữa nhịp $\frac{3}{8}$ và nhịp $\frac{3}{4}$.

- Hát một câu trong ca khúc có chủ đề về thiên nhiên mà em biết.
- Nhắc lại khái niệm nhịp $\frac{3}{4}$.

Khúc ca bốn mùa

Vừa phải – Hồn nhiên

Nhạc và lời : Nguyễn Hải

Hạt nắng hạt nắng cho mẹ ra đồng. Hạt mưa hạt
mưa cho cây lúa trở bông. Hạt nắng hạt nắng trên
vai em đến trường. Hạt mưa hạt mưa cho cây vườn thêm
xanh. Khi trời đổ nắng có mưa về dịu lại.

Bốn mùa xuân, hạ, thu, đông cứ tuần tự trôi theo quy luật của vũ trụ.

Với nét nhạc nhịp nhàng, êm ái, bài *Khúc ca bốn mùa* thể hiện cách nhìn hồn nhiên và lạc quan của tuổi thơ trước hiện tượng mưa nắng của thiên nhiên.

Bài hát có hình thức hai đoạn:

- Đoạn 1: 17 nhịp (từ đầu đến *cây vườn thêm xanh*).
- Đoạn 2: 25 nhịp (từ *Khi trời đổ nắng* đến hết bài).

- Tiếng “*xanh*” kết thúc đoạn 1 và tiếng “*sôi*” kết thúc đoạn 2 cần được ngân mấy phách?
- Những câu hát nào ở đoạn 2 có tiết tấu giống nhau?

Con cá Foren

Die Forelle

(Trích)

Nhạc: F. Schubert

Lời thơ: Ch. Fr. D. Schubart

Moderato

Hát

In ei - nem Bäch-lein hel - le, da schoss in fro - her

Piano

Eil' die lau - ni-sche Fo-rel - le vor - ü - ber wie ein Pfeil...

Die Forelle (tiếng Đức nghĩa là “Cá hồi”) là một trong những bài hát nổi tiếng nhất của nhà soạn nhạc người Áo Franz Schubert (1797 – 1828) sáng tác cho đơn ca với phần đệm của đàn piano. Lời ca là một bài thơ của nhà thơ người Đức Christian Friedrich Daniel Schubart (1739 – 1791), gợi lên hình ảnh dòng suối nước trong xanh với đàn cá hồi đang tung tăng bơi lội.

Nêu cảm nhận của em về tác phẩm.

Nhịp $\frac{3}{8}$

Nhịp $\frac{3}{8}$ có 3 phách trong một ô nhịp, mỗi phách có giá trị tương đương bằng một nốt móc đơn. Phách 1 mạnh, phách 2 nhẹ, phách 3 nhẹ.

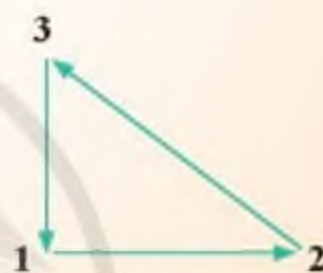
Ví dụ:

Sơ đồ đánh nhịp $\frac{3}{8}$

Tay trái

Tay phải

Nhịp $\frac{3}{8}$ thường phù hợp với những bài hát, bản nhạc có tính chất rộn ràng, linh hoạt.

- Hai loại nhịp $\frac{3}{8}$, $\frac{3}{4}$ giống và khác nhau ở những điểm gì?
- Kể tên một vài bài hát viết ở nhịp $\frac{3}{8}$ mà em biết.

Với các kí hiệu trường độ $\frac{1}{4}$, $\frac{2}{8}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{4}{8}$ hãy tạo ra bốn ô nhịp $\frac{3}{8}$ không giống nhau rồi thể hiện các ô nhịp đó bằng nhạc cụ gõ hoặc động tác cơ thể.

BÀI 2

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 1*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được *Bài hoà tấu số 1*.

- Hát và vận động theo nhịp điệu bài *Khúc ca bốn mùa*.
- Nhắc lại khái niệm nhịp $\frac{3}{8}$.

ĐỌC NHẠC

1

Luyện đọc gam Đô trưởng theo mẫu

Vừa phải

2

Bài đọc nhạc số 1

(Trích và dịch giọng bài hát *Con kênh xanh xanh*)

Hơi nhanh – Vui

Nhạc: Ngô Huỳnh

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

Mẫu tiết tấu 1

Mẫu tiết tấu 2

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Khúc ca bốn mùa*

(Mẫu tiết tấu 1 đệm cho đoạn 1; mẫu tiết tấu 2 đệm cho đoạn 2)

2

Bài hoà tấu số 1

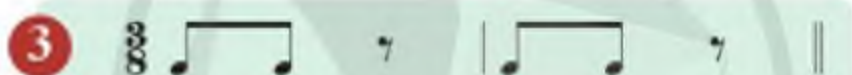
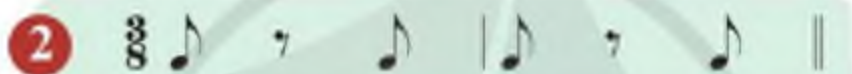
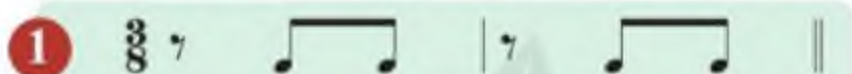
Nhạc: Ngô Huỳnh
Chuyển soạn: Nguyễn Mai Anh

Hơi nhanh – Vui

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Lần lượt vỗ tay theo 3 mẫu tiết tấu dưới đây để đệm cho *Bài đọc nhạc số 1*. Em thích mẫu tiết tấu nào nhất? Chia sẻ với bạn cách mình đã thực hiện để có thể vỗ tay đúng cả 3 mẫu tiết tấu.

*Hãy gìn giữ cho Trái Đất
của chúng ta mãi mãi xanh tươi.*

EM YÊU LÀN ĐIỀU DÂN CA

BÀI 3

- Hát: Bài hát *Bản làng tươi đẹp*
- Nghe nhạc: Bài dân ca *Cây trúc xinh*
- Thường thức âm nhạc: Dân ca quan họ Bắc Ninh

BÀI 4

- Đọc nhạc: Luyện đọc quãng theo mẫu; *Bài đọc nhạc số 2*
- Nhạc cụ:
 - Thể hiện tiết tấu; ứng dụng đệm cho bài hát
 - *Bài hoà tấu số 2*

BÀI 3

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Bản làng tươi đẹp*; biết hát kết hợp gõ đệm hoặc vận động theo nhạc.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của bài *Cây trúc xinh*; biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Thường thức âm nhạc:** Nhận biết và nêu được vài nét về Dân ca quan họ Bắc Ninh.

– Trả lời câu hỏi: *Dân ca là gì?*

– Kể tên những bài dân ca đã được học ở lớp 6 và lớp 7.

Bản làng tươi đẹp

Phong theo điệu *Soi bóng bên hồ* (Dân ca Giáy)
Đặt lời mới: Đỗ Thanh Hiền

Hơi nhanh

Rừng xanh thắm, núi mờ xa xa. Dòng suối mát trong
hiền hoà. Trên sườn non mây trắng bay, gió
nhẹ đưa. Lặng nghe sáo ai hoà tiếng chim ca
rộn ràng. Rừng ban nở trắng bên suối. Tiếng khèn hoà theo khúc
ca mến yêu quê nhà. Hát lên ta mừng bản làng tươi thắm như mùa xuân.

*N*gười Giáy còn có tên gọi khác là Nhắng, Giăng,... sinh sống chủ yếu tại một số tỉnh miền núi phía Bắc như Lào Cai, Hà Giang, Lai Châu, Yên Bái. Dân ca dân tộc Giáy rất phong phú về làn điệu và nội dung.

Bài hát *Bản làng tươi đẹp* được đặt tên và lời mới phỏng theo điệu *Soi bóng bên hồ* (Dân ca Giáy). Bài hát có hình thức một đoạn và phân kết gồm 5 ô nhịp. Với giai điệu mềm mại, thiết tha, lời ca giàu hình ảnh, bài hát thể hiện vẻ đẹp thiên nhiên vùng núi phía Bắc và tình yêu quê hương, bản làng của đồng bào nơi đây.

- Những ca từ nào trong bài *Bản làng tươi đẹp* được hát luyện?
- Những câu hát nào có giai điệu giống nhau?
- Kể tên một vài bài dân ca miền núi phía Bắc mà em biết.

Cây trúc xinh

Tình cảm – Trong sáng

Dân ca quan họ Bắc Ninh

Cây (i) trúc xinh tang tình là cây trúc mọc.
Cây (i) trúc xinh tang tình là cây trúc mọc.

Qua (i) lối nọ (i) như bờ ao. Chị Hai
Qua (i) lối nọ (i) như bên đình. Chị Hai

xinh tang tình là chị Hai đứng đứng nơi
xinh tang tình là chị Hai đứng đứng nơi

nào qua lối như cũng xinh. Đứng đứng nơi
nào qua lối như cũng xinh. Đứng đứng nơi

nào qua lối như cũng xinh.
nào qua lối như cũng xinh.

- Theo em “liền anh” hay “liền chị” hát bài *Cây trúc xinh* sẽ phù hợp hơn? Vì sao?
- Nêu cảm nhận của em về bài hát.

Dân ca quan họ Bắc Ninh

Dân ca quan họ là thể loại hát giao duyên đặc sắc của vùng Kinh Bắc xưa (hai tỉnh Bắc Ninh và Bắc Giang ngày nay).

Trang phục truyền thống trong các cuộc hát quan họ của “*liền anh*” là khăn xếp, áo the, ô lục soạn,...; của “*liền chị*” là khăn chít mỏ quạ, áo năm thân “mớ ba, mớ bảy” và nón thúng quai thao,...

Những cuộc hát quan họ có thể diễn ra thâu đêm suốt sáng, từ ngày này sang ngày khác và thường diễn ra theo một trình tự nhất định. Đầu tiên là một số bài thuộc *giọng cổ* (*giọng lễ lối*) mang đậm tính chất quan họ độc đáo; tiếp theo là những bài thuộc *giọng vật*, bao gồm nhiều làn điệu khác nhau; cuối cùng là những bài *giọng già bạn* lúc chia tay, tạm biệt.

Dân ca quan họ rất phong phú về bài bản. Cho đến nay, đã có khoảng 300 bài quan họ được ghi chép thành bản nhạc. Trong số đó, nhiều bài đã trở nên quen thuộc với công chúng như: *Mời nước mời trầu*, *Ngồi tựa mạn thuyền*, *Cây trúc xinh*, *Người ở đừng về*, *Se chỉ luồn kim*, *Li cây đa*, *Trống cơm*,...

Năm 2009, Dân ca quan họ Bắc Ninh đã được UNESCO ghi danh là Di sản văn hoá phi vật thể đại diện của nhân loại.

- Hát một vài câu dân ca quan họ mà em biết.
- Kể tên những di sản văn hoá phi vật thể của Việt Nam mà em biết.

Sưu tầm và chia sẻ với các bạn một số câu thơ lục bát được dùng để phát triển thành lời ca trong Dân ca quan họ Bắc Ninh.

BÀI 4

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Độc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài độc nhạc số 2*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được *Bài hoà tấu số 2*.

- Hát và vận động theo nhịp điệu bài *Bán làng tươi đẹp*.
- Nghe điệu *Lí tiểu khúc* (Dân ca Trung Bộ) kết hợp vỗ tay nhịp nhàng.

Bài đọc nhạc số 2

(Phòng theo điệu *Lí tiểu khúc* – Dân ca Trung Bộ)

Vìra phải

Giai điệu của bài đọc nhạc có xuất hiện đủ 7 bậc âm cơ bản hay không?

1

Thể hiện tiết tấu

- * Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể**

- * Ứng dụng đệm cho bài hát *Bến làng tươi đẹp*

Bài hoà tấu số 2

(Phòng theo điệu *Lí tiểu khúc* – Dân ca Trung Bộ)

Vừa phải

Chuyển soạn: Đỗ Thanh Hiền

Nhạc cụ
thể hiện
giai điệu

TRẢI NGHIỆM
VÀ KHÁM PHÁ

Chép lại nét nhạc dưới đây, sau đó điền thêm cao độ còn bỏ trống để có một câu hát hoàn chỉnh.

Trong đầm gì đẹp bằng sen, lá xanh, bông
trắng lại chen nhụy vàng.

*Dân ca là nguồn sữa trong lành
nuôi dưỡng tâm hồn con người.*

NHỚ ƠN THẦY CÔ

BÀI 5

- Hát: Bài hát *Thương lắm thầy cô ơi!*
- Nghe nhạc: Tác phẩm *Lời thầy cô*
- Thường thức âm nhạc: Kèn trumpet và kèn saxophone
- Lí thuyết âm nhạc: Gam trưởng, giọng trưởng, giọng Đô trưởng

BÀI 6

- Đọc nhạc: Luyện đọc gam Đô trưởng theo trường độ móc kép;
Bài đọc nhạc số 3
- Nhạc cụ:
 - Thể hiện tiết tấu; ứng dụng đệm cho bài hát
 - *Bài hoà tấu số 3*

BÀI 5

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Thương lắm thầy cô ơi!*; biết hát kết hợp gõ đệm, đánh nhịp hoặc vận động theo nhạc.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm *Lời thầy cô*; biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Thường thức âm nhạc:** Nêu được tên và đặc điểm của kèn trumpet, kèn saxophone; cảm nhận và phân biệt được âm sắc của 2 loại nhạc cụ này.
- **Lí thuyết âm nhạc:** Nêu được đặc điểm của giọng Đô trưởng; nhận biết được một số bản nhạc viết ở giọng Đô trưởng.

- Hát một câu trong bài hát có nội dung ca ngợi công ơn thầy cô mà em biết.
- Kể tên những nhạc cụ hơi em đã được học.

Thương lắm thầy cô ơi!

Trữu mền

Nhạc và lời: Lê Vĩnh Phúc

Hôm nay em đi đến trường, từng ánh mắt vui bên thầy
(Xinh tươi) như hoa điểm mười, đẹp biết mấy tương lai ngày
cô. Cho em thơ ngàn câu hát lời yêu thương vô bến
mai. Em yêu sao thầy cô giáo vì đàn...
bờ. Xinh tươi...
...em năm tháng vun trồng. Từng trang giáo
(Ngân sao lấp)
án như những bông hoa, đẹp tươi trong nắng theo gió đưa
lánh soi sáng đêm thâu, bài ca em hát ghi nhớ công...

Với giai điệu thiết tha triu mến, lời ca chứa chan cảm xúc sâu lắng, bài hát *Thương lắm thầy cô ơi!* thể hiện tình cảm và tấm lòng biết ơn của học trò với thầy cô giáo.

Bài hát có hình thức hai đoạn:

- Đoạn 1: 18 nhịp (từ đầu đến *vun tròn*).
- Đoạn 2: 16 nhịp (từ *Tùng trang giáo án* đến hết bài).

- Những câu hát nào trong bài hát có tiết tấu giống nhau?
- Kể tên một số bài hát có nội dung ca ngợi công ơn của thầy cô giáo.

Lời thầy cô

Nhẹ nhàng, tình cảm

Nhạc và lời: Phạm Hải Đăng

- Những câu hát nào thể hiện các thế hệ học trò luôn biết ơn và khắc ghi trong lòng "lời thầy cô"?
- Nêu cảm nhận của em về bài hát.

Kèn trumpet và kèn saxophone

1

Kèn trumpet

Trumpet là một trong những loại kèn đồng linh hoạt nhất và có âm thanh cao nhất. Thân kèn trumpet được làm bằng một ống đồng uốn thành hình chữ nhật thuôn tròn 4 góc, một đầu loe ra hình chuông, một đầu có gắn miệng thổi hình tròn. Khi chơi trumpet, người ta áp môi thổi hơi vào miệng kèn và dùng ngón tay điều khiển hệ thống van (piston) gắn trên thân kèn để tạo cao độ cho âm thanh. Âm thanh của trumpet sáng chói, rần rờ, có uy lực phù hợp thể hiện tình hùng tráng, nghiêm trang, nhưng đồng thời cũng có thể nhẹ nhàng linh hoạt mang đến cảm giác tươi vui, rộn ràng,...

2

Kèn saxophone

Kèn saxophone cũng là một nhạc cụ làm bằng đồng. Có nhiều loại kèn saxophone khác nhau nhưng được sử dụng phổ biến hiện nay là alto saxophone. Thân kèn được uốn cong giống hình lưỡi câu. Đầu ống phía dưới rộng hơn loe ra một chút tạo thành hình chiếc chuông, đầu ống phía trên hẹp hơn được kết nối với ống thổi hơi vát có gắn dăm đơn tương tự như của

kèn clarinet. Khi chơi saxophone, người ta ngậm miệng vào đầu có gắn dăm để thổi hơi và dùng ngón tay điều khiển hệ thống khoá đóng, mở các lỗ dọc theo thân kèn để tạo cao độ cho âm thanh. Âm thanh của saxophone thiết tha, nồng nàn, êm dịu, sâu lắng.

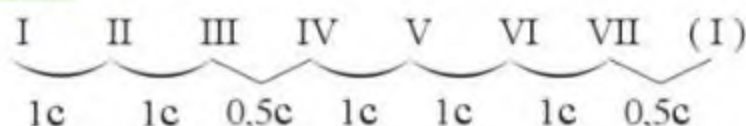
- Loại kèn nào thường được sử dụng để chơi các bản nhạc trong nghi lễ chào cờ?
- Kể tên những loại kèn đồng khác mà em biết.

Gam trưởng, giọng trưởng, giọng Đô trưởng

Gam trưởng: Là hệ thống gồm 7 bậc âm được sắp xếp liên bậc từ thấp lên cao, từ cao xuống thấp, bắt đầu từ âm bậc I (âm chủ – âm ổn định nhất). *Gam trưởng* có cấu tạo cung và nửa cung như sau:

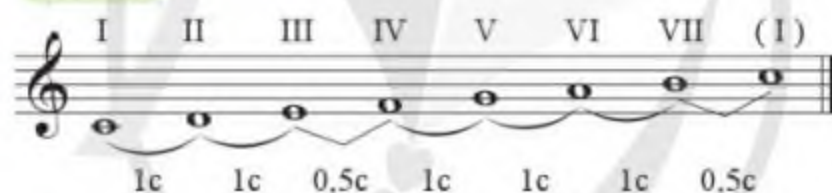
Âm chủ

Giọng trưởng: Khi các bậc âm của gam trưởng được sử dụng để xây dựng một tác phẩm âm nhạc (bài hát, bản nhạc), người ta gọi đó là *giọng trưởng*. Tên gọi của giọng bao gồm tên âm chủ kèm theo sau đó là từ *trưởng* (*dur* hoặc *Major*). Những bài hát, bản nhạc có tính chất trong sáng, vui tươi thường được viết ở giọng trưởng.

Giọng Đô trưởng: Giọng trưởng có âm chủ là nốt Đô gọi là giọng *Đô trưởng*. Giọng Đô trưởng có kí hiệu: C-dur (hoặc C Major). Thành phần âm của giọng Đô trưởng bao gồm:

Âm chủ

Như vậy, giọng Đô trưởng gồm tất cả các bậc âm cơ bản. Vì thế, một bài hát hoặc bản nhạc viết ở giọng Đô trưởng thì hoá biểu (hệ thống dấu hoá sau khoá nhạc) không có dấu thăng hoặc dấu giáng, và thường kết thúc bằng âm chủ là nốt Đô.

Hãy kể tên những bài hát viết ở giọng Đô trưởng trong sách giáo khoa Âm nhạc 8.

TRẢI NGHIỆM
VÀ KHÁM PHÁ

Hãy tạo ra một giai điệu ở giọng Đô trưởng bằng cách chọn cao độ cho tiết tấu dưới đây.

Thể hiện giai điệu đó bằng giọng hát hoặc nhạc cụ.

BÀI 6

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 3*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được *Bài hoà tấu số 3*.

- Hát và vận động theo nhịp điệu bài *Thương lắm thầy cô ơi!*
- Vỗ tay theo mẫu tiết tấu:

1 Luyện đọc gam Đô trưởng theo trường độ móc kép

2 Bài đọc nhạc số 3

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Thương lắm thầy cô ơi!*

2

Bài hoà tấu số 3

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Vừa phải

Nhạc: Dân ca Nga
Chuyển soạn: Nguyễn Mai Anh

Sử dụng các động tác cơ thể để thể hiện bài tập tiết tấu ở trang 25, sau đó ứng dụng đệm cho bài hát *Thương lắm thầy cô ơi!*.

Vi dụ:

**Con ơi ghi nhớ lời này
Công cha, nghĩa mẹ, ơn thầy chớ quên.**
(Ca dao)

ÂM NHẠC NƯỚC NGOÀI

BÀI 7

- Hát: Bài hát *Khúc ca chào xuân*
- Nghe nhạc: Tác phẩm *Waltz in A Minor*
- Thường thức âm nhạc: Nhạc sĩ Frederic Chopin

BÀI 8

- Đọc nhạc: *Bài đọc nhạc số 4*
- Nhạc cụ:
 - Thể hiện tiết tấu; ứng dụng đệm cho bài hát
 - *Bài hoà tấu số 4*

BÀI 7

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Khúc ca chào xuân*; biết hát kết hợp gõ đệm, hoặc vận động theo nhạc; biết hát bè đơn giản.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm *Waltz in A Minor*; biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Thường thức âm nhạc:** Nêu được đôi nét về cuộc đời và thành tựu âm nhạc của nhạc sĩ Frederic Chopin.

- Kể tên những bài hát có xuất xứ nước ngoài đã được học ở lớp 6 và lớp 7.
- Kể tên một số nhạc sĩ nổi tiếng trên thế giới mà em biết.

Khúc ca chào xuân

Nhạc: J.S.Bach

Chuyển soạn và đặt lời Việt: Đỗ Thanh Hiền

Thong thả – Nhịp nhàng

Mưa từng hạt dịu dàng rơi nhẹ nhẹ. Gió đùa lay những tán lá xào xạc.

Mưa rơi rơi, gió khẽ lay.

Chim liu lo trên cành cao, những búp non đâm chồi, cùng vui đón mùa xuân.

Chim ca vang, xuân đang sang.

Xuân về mang bao yêu thương ngập tràn. Tiếng cười vui trong nắng mới rộn ràng.

Mang yêu thương đến bốn phương.

*B*ài hát *Khúc ca chào xuân* có giai điệu lấy từ bản *Minuet in G Major* (*Điệu minuet giọng Son trưởng*) viết cho piano của nhà soạn nhạc người Đức Johann Sebastian Bach (1685 – 1750).

Bài hát có hình thức một đoạn, giai điệu nhịp nhàng, trong sáng, thể hiện cảnh sắc thiên nhiên tươi đẹp và không khí hân hoan, vui tươi khi mùa xuân về.

Hãy so sánh giai điệu của các câu hát và nêu nhận xét.

Waltz in A Minor

(Trích)

F. Chopin

Allegretto

*W*altz in A Minor (*Điệu waltz giọng La thứ*) là một trong những bản waltz ngắn và có cấu trúc đơn giản nhất viết cho piano độc tấu của nhà soạn nhạc thiên tài người Ba Lan Frederic Chopin.

Nêu cảm nhận của em về tác phẩm.

Nhạc sĩ Frederic Chopin (1810 – 1849)

Chopin là nhạc sĩ thiên tài người Ba Lan. Ông không chỉ là nhà soạn nhạc nổi tiếng mà còn là nghệ sĩ biểu diễn piano xuất chúng.

Chopin bộc lộ tài năng âm nhạc từ lúc còn nhỏ. Ông bắt đầu học piano khi mới lên 3 tuổi, lúc 8 tuổi đã có khả năng biểu diễn xuất sắc trước công chúng và sáng tác những bản nhạc nổi tiếng. Từ đó ông được coi là thần đồng âm nhạc. Năm 20 tuổi, Chopin rời quê hương Ba Lan sang Pháp và sống ở đó cho đến cuối đời.

Chopin để lại khoảng hơn 200 tác phẩm chủ yếu viết cho đàn piano ở nhiều thể loại khác nhau. Âm nhạc của ông thường mang màu sắc dân ca, dân vũ Ba Lan và thấm đẫm tình yêu quê hương đất nước, khát vọng tự do.

Bắt đầu từ năm 1927, cuộc thi piano quốc tế mang tên Frederic Chopin được tổ chức 5 năm một lần tại Ba Lan. Ở cuộc thi lần thứ 10 tổ chức năm 1980, nghệ sĩ piano Việt Nam Đặng Thái Sơn đã đoạt giải Nhất và là người châu Á đầu tiên nhận được giải thưởng này.

Em đã được nghe những tác phẩm nào của nhạc sĩ Chopin? Em thích nhất tác phẩm nào? Vì sao?

Khi chép hai bè trên cùng một khuôn nhạc, các nốt nhạc thuộc bè trên có đuôi quay lên, các nốt nhạc thuộc bè dưới có đuôi quay xuống.

Ví dụ:

Em hãy chép *Bài đọc nhạc số 4* theo cách cả hai bè trên cùng một khuôn nhạc.

BÀI 8

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 4*, biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm; biết đọc nhạc hai bè.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được *Bài hoà tấu số 4*.

- Hát và vận động theo nhịp điệu bài *Khúc ca chào xuân*.
- So sánh bản nhạc *Bài đọc nhạc số 4* với bản nhạc bài *Khúc ca chào xuân* rồi nêu nhận xét.

Bài đọc nhạc số 4

Thong thả – Nhịp nhàng

Nhạc: J.S.Bach
Chuyển soạn: Đỗ Thanh Hiền

- Tìm những ô nhịp có tiết tấu giống nhau ở bè 1.
- Hãy so sánh nét giai điệu ở các ô nhịp 5, 6, 7 của bè 1 và nêu nhận xét.

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Khúc ca chào xuân*

2

Bài hoà tấu số 4

Thong thả – Nhịp nhàng

Nhạc: J.S.Bach

Chuyển soạn: Đỗ Thanh Hiền

Nhạc cụ thể hiện giai điệu 1

Nhạc cụ thể hiện giai điệu 2

Sử dụng cốc nhựa để thể hiện mẫu tiết tấu ở trang 33, sau đó ứng dụng đệm cho bài hát *Khúc ca chào xuân*.

Vi dụ:

*“Khi ngôn ngữ bất lực
hãy để âm nhạc lên tiếng”.*

(H.C. Andersen)

GIẢI ĐIỆU QUÊ HƯƠNG

BÀI 9

- Hát: Bài hát *Xuân quê hương*
- Nghe nhạc: Bản nhạc *Long ngâm*
- Thường thức âm nhạc: Nhã nhạc cung đình Huế
- Lí thuyết âm nhạc: Đảo phách

BÀI 10

- Đọc nhạc: Luyện đọc nhạc có tiết tấu đảo phách; *Bài đọc nhạc số 5*
- Nhạc cụ:
 - Thể hiện tiết tấu; ứng dụng đệm cho bài hát
 - *Bài hoà tấu số 5*

BÀI 9

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Xuân quê hương*, biết hát kết hợp gõ đệm hoặc vận động theo nhạc.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của bản nhạc *Long ngâm*, biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Thường thức âm nhạc:** Nhận biết và nêu được vài nét về Nhã nhạc cung đình Huế.
- **Lý thuyết âm nhạc:** Nhận biết và thể hiện được một vài âm hình tiết tấu đảo phách thông qua thực hành.

- Hát một câu dân ca mà em biết.
- Vỗ tay theo mẫu tiết tấu:

HÁT

Xuân quê hương

Phông theo điệu *Lí thương nhau* (Dân ca Quảng Nam)
Đặt lời mới: Nguyễn Mai Anh & Lê Kim Hưng

Hơi nhanh

Xuân đang về trên khắp miền quê nhà.

Xuân đang về trên khắp miền quê

nhà muốn sắc hoa thắm tươi rạng ngời cùng đón

xuân. Tiếng chim ca rộn vang chào mừng mùa

*Q*uảng Nam là vùng đất thuộc Nam Trung Bộ của nước ta. Nơi đây có kho tàng âm nhạc dân gian khá đa dạng với những nét đặc trưng riêng.

Bài hát *Xuân quê hương* được đặt tên và lời mới phỏng theo điệu *Lí thương nhau* (Dân ca Quảng Nam). Bài hát có hình thức một đoạn, giai điệu mềm mại, trong sáng, lời ca giản dị, thể hiện một mùa xuân tràn đầy sức sống đang về trên quê hương.

- Những ca từ nào trong bài *Xuân quê hương* được hát luyện?
- Kể tên một vài bài dân ca Nam Trung Bộ mà em biết.

Long ngâm

(Trích)

Vừa phải – Trang trọng

Nhạc cung đình

*L*ong ngâm là một bài Nhã nhạc cung đình Huế, được tấu lên trong nghi lễ tế trời và các lễ tế khác.

- Nêu cảm nhận của em về bản nhạc.

Nhã nhạc cung đình Huế

Nhã nhạc cung đình Huế là thể loại nhạc của cung đình các triều đại nhà Nguyễn, được trình diễn trong các dịp triều hội, tế lễ hoặc các sự kiện trọng đại như lễ đăng quang của nhà vua, đón tiếp sứ thần,... Nhã nhạc cung đình Huế là loại hình nghệ thuật có tính chuyên nghiệp với các nhạc công, ca công, vũ công đều được đào tạo có tay nghề cao và trang phục biểu diễn cũng được thiết kế rất công phu.

Nhã nhạc cung đình Huế gồm: nhạc lễ nghi thờ cúng và nhạc lễ nghi triều chính, múa cung đình, ca nhạc thính phòng và kịch hát (tuồng cung đình). Các quy định về tổ chức dàn nhạc, cách thức diễn xướng, hệ thống bài bản,... của nhã nhạc rất chặt chẽ, mang tính thẩm mỹ cao.

Năm 2003, Nhã nhạc cung đình Huế đã được UNESCO ghi danh là Kiệt tác Di sản truyền khẩu và phi vật thể của nhân loại.

Ảnh: Nhà hát Nghệ thuật truyền thống cung đình Huế cung cấp

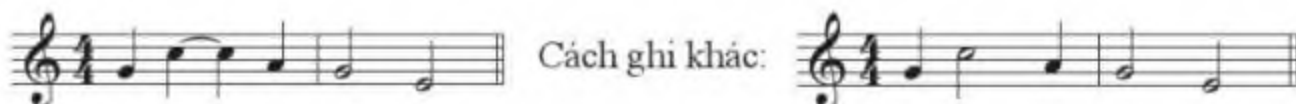

- Quan sát hình ảnh biểu diễn Nhã nhạc cung đình Huế và nêu tên những loại nhạc cụ mà em biết.
- Hãy kể tên một vài bản nhã nhạc hoặc bài dân ca Huế mà em biết.

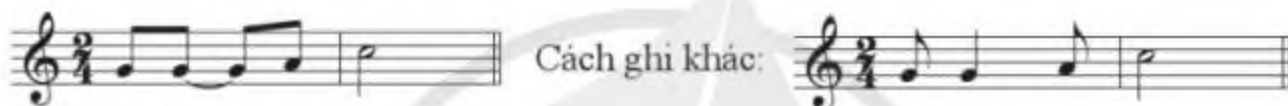
Đảo phách

Đảo phách là hiện tượng:

a/ Một âm bắt đầu vang lên ở phách nhẹ và tiếp tục ngân sang phách mạnh liền sau đó. Ví dụ:

b/ Một âm bắt đầu vang lên ở phần nhẹ của phách tiếp tục ngân sang phần mạnh của phách liền sau đó. Ví dụ:

Đảo phách làm cho trọng âm trong tiết tấu bản nhạc không trùng với trọng âm theo quy luật của loại nhịp.

Đảo phách có thể xảy ra trong phạm vi một ô nhịp hoặc từ ô nhịp này sang ô nhịp khác. Ví dụ:

Đảo phách xuất hiện trong bản nhạc thường tạo cảm giác rộn ràng, vui tươi.

Những ô nhịp nào trong bài hát *Xuân quê hương* có tiết tấu đảo phách?

Hãy tạo ra một mẫu tiết tấu có đảo phách, dài hai ô nhịp, rồi thể hiện mẫu tiết tấu đó bằng nhạc cụ gõ hoặc động tác cơ thể.

BÀI 10

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 5*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng bài tập tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được *Bài hoà tấu số 5*.

- Hát và vận động theo nhịp điệu bài *Xuân quê hương*.
- Nghe điệu *Lí con cùm nùm* (Dân ca Nam Bộ) kết hợp vỗ tay nhịp nhàng.

1

Luyện đọc nhạc có tiết tấu đảo phách

Luyện tập theo các bước sau:

2

Bài đọc nhạc số 5

(Phỏng theo điệu *Lí con cùm nùm* – Dân ca Nam Bộ)

Vui tươi

- Hãy so sánh ô nhịp 1 với ô nhịp 3, ô nhịp 7 với ô nhịp 11 rồi nêu nhận xét.
- Giai điệu của bài đọc nhạc có xuất hiện đủ 7 bậc âm của giọng Đô trưởng hay không? Có kết thúc ở âm chủ hay không?

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Xuân quê hương*

2

Bài hoà tấu số 5

(Phỏng theo điệu *Lí con cò* – Dân ca Nam Bộ)

Vui tươi

Chuyển soạn: Vũ Ngọc Tuyên

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Em hãy chia sẻ với các bạn những cách mình đã thực hiện để bảo quản tốt nhạc cụ.

Chúng ta cần trân trọng, giữ gìn và phát huy những giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc.

TIẾNG HÁT ƯỚC MƠ

BÀI 11

- Hát: Bài hát *Bay cao tiếng hát ước mơ*
- Nghe nhạc: Tác phẩm *Ca ngợi Tổ quốc*
- Thường thức âm nhạc: Thể loại hợp xướng
- Lí thuyết âm nhạc: Nhịp $\frac{6}{8}$

BÀI 12

- Đọc nhạc: Luyện đọc gam Đô trưởng theo mẫu; *Bài đọc nhạc số 6*
- Nhạc cụ:
 - Thể hiện tiết tấu; ứng dụng đệm cho bài hát
 - *Bài hoà tấu số 6*

BÀI 11

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Bay cao tiếng hát ước mơ*, biết hát kết hợp gõ đệm, đánh nhịp hoặc vận động theo nhạc.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm *Ca ngợi Tổ quốc*; biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Thường thức âm nhạc:** Nêu được đặc điểm và tác dụng của thể loại hợp xướng; phân biệt được hát hợp xướng và các hình thức ca hát khác.
- **Lí thuyết âm nhạc:** Nêu được các đặc điểm và cảm nhận được tính chất của nhịp $\frac{6}{8}$; so sánh được sự giống nhau, khác nhau giữa nhịp $\frac{6}{8}$ và nhịp $\frac{3}{8}$.

- Kể tên những bài hát có chủ đề về ước mơ đã được học ở lớp 6 và lớp 7.
- Cùng hát 3 nốt của hợp âm Đô trưởng sao cho hoá quyền

Bay cao tiếng hát ước mơ

Nhanh vừa – Tự hào – Trong sáng

Nhạc và lời: Nguyễn Nam

Đỏ thắm khăn quàng trên màu cờ. Cuộc
(Nồng) ấm trong tim tiếng Bác Hồ. Đẹp

đời em là ngàn hoa rực rỡ. Đường chúng em đi
màu khăn quàng ngàn hoa rực rỡ. Rộng cánh chim bay

đẹp những ước mơ. Tổ quốc thân yêu ngày
về những tương lai. Tổ quốc thân yêu đã

(Hết)

đêm trông chờ. Bay cao ngàn tiếng
qua đêm dài. Bay cao ngàn mơ

hát, xôn xao sóng nước trùng dương.
ước, bay cao trên những vì sao.

Em đi, đi giữa tình thương, đi giữa mùa
Em đi, đi dưới cờ sao, biết mấy tự

xuân, ngàn hoa thom ngát hương. Nồng...
hảo, càng thêm yêu xiết bao. Đỏ...

Với giai điệu vui tươi rộn rã, lời ca trong trẻo, tự hào, bài *Bay cao tiếng hát ước mơ* là bức tranh về cuộc sống tươi đẹp, về tương lai rộng mở của thiếu nhi Việt Nam.

Bài hát có hình thức ba đoạn và được trình bày như sau:

- Đoạn 1: gồm 17 nhịp (từ đầu đến *trông chờ*).
 - Đoạn 2: gồm 15 nhịp (từ *Bay cao* đến *ngát hương*).
- Sau đó đoạn 1 và đoạn 2 được nhắc lại cùng với lời 2.
- Đoạn 3: gồm 17 nhịp (nhắc lại nguyên vẹn đoạn 1).

Đoạn nhạc nào của bài *Bay cao tiếng hát ước mơ* cần được hát với tính chất tự hào, đoạn nhạc nào cần hát với tính chất trong sáng?

Ca ngợi Tổ quốc

(Trích)

Nhạc và lời: Hồ Bắc

Phối âm: Lưu Cầu

Thong thả, du dương

Nam cao

Nam trầm

Kìa dải Trường Sơn uốn mình quanh ven bờ biển xanh.

Tiếng sóng ngoài khơi dồn xa xa những thuyền xuôi dòng.

Kìa từng vạt lúa đùa trong nắng phất phơ nhẹ rung.

Kìa từng vạt lúa đùa trong nắng phất phơ nhẹ rung.

Kìa lấp lánh than trên tảng dưới trời trong...

Kìa lấp lánh than trên tảng dưới trời trong...

– Sau khi nghe tác phẩm, em hãy cho biết bản hợp xướng được thể hiện bởi những giọng hát nào.

– Nêu cảm nhận của em về tác phẩm.

THƯƠNG THỨC
ÂM NHẠC

Thể loại hợp xướng

Hợp xướng là thể loại nhạc hát nhiều bè, thường bao gồm bè giọng nữ cao (soprano), nữ trầm (alto), nam cao (tenor) và nam trầm (bass).

Số thành viên của một dàn hợp xướng có thể từ vài chục đến hàng trăm người hát.

Hợp xướng có thể hát với dàn nhạc đệm hoặc hát không có dàn nhạc đệm (a cappella).

Thường có một số cách tổ chức dàn hợp xướng như: hợp xướng hỗn hợp (gồm các bè giọng nam và giọng nữ), hợp xướng nam, hợp xướng nữ, hợp xướng trẻ em.

Ảnh: Nguyễn Hải Yến cung cấp.

Khi hát hợp xướng, âm thanh giữa các bè phải hoà quyện với nhau và phải cân bằng âm lượng, không được bè nào át bè nào.

- Hát hợp xướng và hát đồng ca có điểm gì khác nhau không?
- Nêu ra một vài tiết mục biểu diễn hợp xướng mà em biết.

LÝ THUYẾT
ÂM NHẠC

Nhịp $\frac{6}{8}$

Nhịp $\frac{6}{8}$ có 6 phách trong một ô nhịp, mỗi phách có giá trị trường độ bằng một nốt móc đơn. Phách 1 mạnh, phách 2 nhẹ, phách 3 nhẹ, phách 4 mạnh vừa, phách 5 nhẹ, phách 6 nhẹ.

Vi dụ:

Sơ đồ đánh nhịp $\frac{6}{8}$

– Cách đánh nhịp thứ nhất:

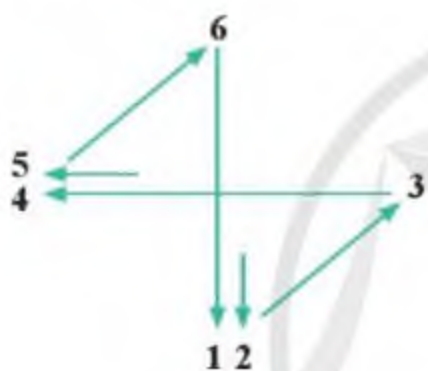

Tay trái

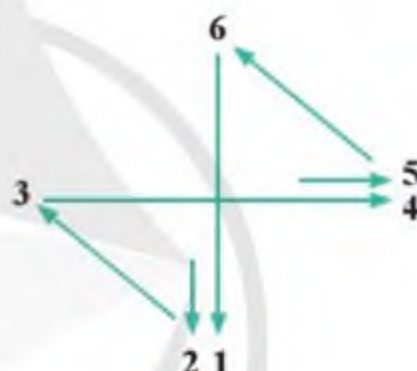

Tay phải

– Cách đánh nhịp thứ hai:

Tay trái

Tay phải

Nhịp $\frac{6}{8}$ thường phù hợp với những bài hát, bản nhạc có tính chất nhịp nhàng, uyển chuyển.

– Hai loại nhịp $\frac{3}{8}$, $\frac{6}{8}$ giống và khác nhau ở những điểm gì?

– Kể tên một vài bài hát viết ở nhịp $\frac{6}{8}$ mà em biết.

Với các kí hiệu trường độ $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{32}$ hãy tạo ra hai ô nhịp $\frac{6}{8}$ không giống nhau rồi thể hiện các ô nhịp đó bằng nhạc cụ gõ hoặc động tác cơ thể.

BÀI 12

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 6*, biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát, chơi được *Bài hoà tấu số 6*.

- Hát và vận động theo nhịp điệu bài *Bay cao tiếng hát ước mơ*.
- Nghe bài hát *Khát vọng mùa xuân* của W. A. Mozart, kết hợp vỗ tay nhịp nhàng.

1

Luyện đọc gam Đô trưởng theo mẫu

Vừa phải

2

Bài đọc nhạc số 6

Vui tươi – Phần khởi

Nhạc: W. A. Mozart

Các nốt nhạc có dấu nổi trong bài đọc nhạc cần phải ngân dài mấy phách?

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

Mẫu tiết tấu 1

Mẫu tiết tấu 2

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Bay cao tiếng hát ước mơ*

(Mẫu tiết tấu 1 đệm cho đoạn 1 và đoạn 3; mẫu tiết tấu 2 đệm cho đoạn 2)

2

Bài hoà tấu số 6

Vui tươi – Phấn khởi

Nhạc: W. A. Mozart

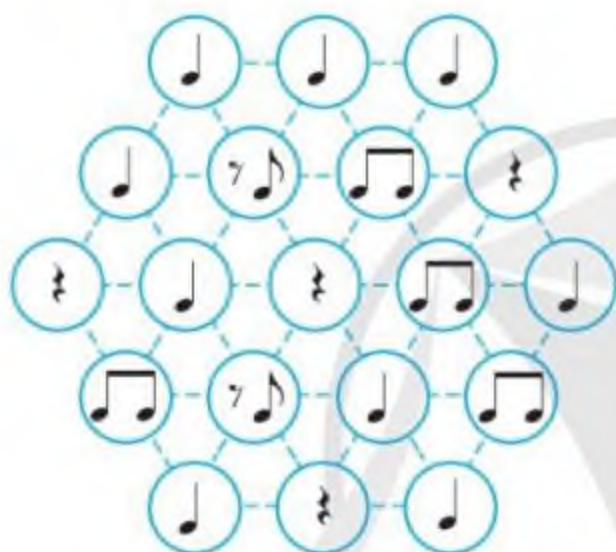
Chuyển soạn: Vũ Ngọc Tuyên

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

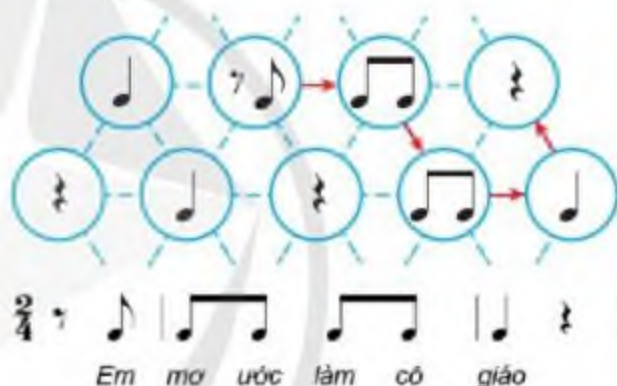

Sử dụng sơ đồ dưới đây tạo ra một mẫu tiết tấu ở nhịp $\frac{2}{4}$ rồi nói về ước mơ của mình theo mẫu tiết tấu đó.

Chú ý: Có thể bắt đầu và kết thúc ở bất cứ vị trí nào; đi bước liên theo hướng tự chọn; mỗi vị trí chỉ đi qua một lần.

Ví dụ:

“Tương lai phụ thuộc vào những gì chúng ta làm ở hiện tại”.

(Mahatma Gandhi)

ĐOÀN KẾT

BÀI 13

- Hát: Bài hát *Cánh én tuổi thơ*
- Nghe nhạc: Tác phẩm *Bóng cây kơ-nia*
- Thường thức âm nhạc: Nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu
- Lí thuyết âm nhạc: Gam thứ, giọng thứ, giọng La thứ

BÀI 14

- Đọc nhạc: Luyện đọc gam La thứ; *Bài đọc nhạc số 7*
- Nhạc cụ:
 - Thể hiện tiết tấu; ứng dụng đệm cho bài hát
 - Thể bấm hợp âm Mi trưởng (E) trên kèn phím
 - *Bài hoà tấu số 7*

BÀI 13

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Cánh én tuổi thơ*, biết hát kết hợp gõ đệm, đánh nhịp hoặc vận động theo nhạc.
- **Nghe nhạc:** Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm *Bóng cây kơ-nia*, biết vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu.
- **Thường thức âm nhạc:** Nêu được đôi nét về cuộc đời và thành tựu âm nhạc của nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu.
- **Lí thuyết âm nhạc:** Nêu được đặc điểm của giọng La thứ, nhận biết được một số bản nhạc viết ở giọng La thứ.

- Hát một câu trong bài hát có chủ đề về tình bạn mà em biết.
- Nhắc lại đặc điểm của giọng Đô trưởng.

Cánh én tuổi thơ

Trong sáng – Tha thiết

Nhạc và lời: Phạm Tuyên

Một cánh én nhỏ chẳng làm nên mùa xuân. Rủ nhau én về
(Một cánh én) nhỏ lạc bầy giữa mùa đông. Cô đơn giữa trời
theo làn nắng ấm dần. Từ trời cao bao la cánh én liệng bay.
sương mờ giăng trắng đồng. Loài chim én gần với nắng ấm trời xuân.
Thấy mình mong xanh tươi bao sắc cỏ cây. Bầu trời xanh tung
Kết bên nhau yêu thương chan chứa tình thân. Hoà bình vui cho
bay cánh chim tuyệt vời. Dệt mùa xuân với muôn ngàn tia nắng mới.
bao cánh chim tung trời. Dệt mùa xuân với muôn ngàn tia nắng mới.

Với giai điệu thiết tha, lời ca giàu hình ảnh, suốt nhiều năm qua *Cánh én tuổi thơ* là bài hát được thiếu nhi Việt Nam yêu thích. Năm 2000, báo Thiếu niên Tiền phong, Hội Nhạc sĩ Việt Nam, Ban Khoa học Giáo dục VTV, Ban Âm nhạc Đài Tiếng nói Việt Nam đã bình chọn *Cánh én tuổi thơ* vào danh sách “50 bài hát thiếu nhi hay nhất thế kỉ XX”.

Bài hát có hình thức hai đoạn:

- Đoạn 1: 25 nhịp (từ đầu đến *tia nắng mới*).
- Đoạn 2: 16 nhịp, được hát 2 lần (từ *Những cánh én* đến *đàn én bay*).

- Những câu hát nào ở đoạn 1 có tiết tấu giống nhau?
- Lời ca “*Một cánh én nhỏ chẳng làm nên mùa xuân*” gợi cho em suy nghĩ gì?

Bóng cây kơ-nia

Nhạc: Phan Huỳnh Điểu
Lời: Ngọc Anh (phỏng dịch dân ca H'rê)

Gần như tự do – Tha thiết

tròn che lung mẹ. Về nhớ anh mẹ khóc.

Thôi thúc, dồn dập

Em hỏi cây kơ - nia. Gió mây thổi về đâu? Em hỏi cây kơ -

nia. Gió mây thổi về đâu? Về phương mặt trời mọc.

Mẹ hỏi cây kơ - nia. Rễ mây uống nước đâu? Uống nước nguồn miền

Bắc. Con giun sống nhờ đất. Chim phỉ sống nhờ rừng. Em và

mẹ nhớ anh. Uống nước nguồn miền Bắc. Như bóng cây kơ - nia.

Như gió cây kơ - nia. Như bóng cây kơ - nia. Như gió cây kơ -

Khoan thai, trỗi mển

nia. Ơ ơ ơ ơ ơ. Ơ ơ ơ ơ ơ.

Như bóng cây kơ - nia. Như gió cây kơ - nia.

- Hình ảnh nào trong bài hát khiến cô gái và người mẹ nhớ tới người thân của mình?
- Tìm những lời ca thể hiện tình cảm của đồng bào Tây Nguyên đối với miền Bắc.
- Nêu cảm nhận của em về tác phẩm.

Nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu (1924 – 2015)

Phan Huỳnh Điểu là một trong những nhạc sĩ tiêu biểu của nền âm nhạc mới Việt Nam thế kỉ XX. Ông đã sáng tác hơn 100 ca khúc, phần lớn đều có giá trị nghệ thuật cao.

Ảnh: tư liệu

Các ca khúc của nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu có giai điệu đẹp, trau chuốt, trữ tình. Ông rất thành công trong việc phổ nhạc cho thơ. Một số ca khúc nổi tiếng của ông gồm:

– Ca khúc hành khúc: *Đoàn Vệ quốc quân*, *Cuộc đời vẫn đẹp sao* (thơ Dương Hương Ly), *Hành khúc ngày và đêm* (thơ Bùi Công Minh),...

– Ca khúc trữ tình: *Những ánh sao đêm*, *Anh ở đầu sông, em cuối sông* (thơ Hoài Vũ), *Bóng cây kơ-nia* (lời Ngọc Anh phỏng dịch dân ca Hrê), *Sợi nhớ sợi thương* (thơ Thủy Bắc), *Thuyền và biển* (thơ Xuân Quỳnh),...

– Ca khúc thiếu nhi: *Đội kèn tí hon*, *Nhớ ơn Bác*, *Những em bé ngoan*,...

Năm 2000, nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu được Nhà nước trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học – Nghệ thuật.

- Em đã được nghe những ca khúc nào của nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu? Em thích nhất ca khúc nào? Vì sao?
- Hãy hát một vài câu trong các ca khúc của nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu mà em biết.

Ảnh: Chí Kiên cung cấp.

BÀI 14

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 7*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát; chơi được hợp âm Mi trưởng trên kèn phim và *Bài hoà tấu số 7*.

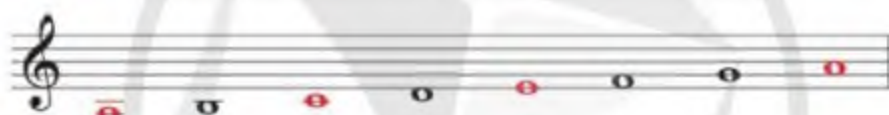

- Hát và vận động theo nhịp điệu bài *Cánh én tuổi thơ*.
- Nhắc lại đặc điểm của giọng La thứ.

1

Luyện đọc gam La thứ

2

Bài đọc nhạc số 7

(Trích và dịch giọng bài hát *Cánh én tuổi thơ*)

Bài đọc nhạc số 7 có mấy nét nhạc? Hãy so sánh tiết tấu của các nét nhạc và nêu nhận xét.

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

Mẫu tiết tấu 1

Mẫu tiết tấu 2

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Cánh én tuổi thơ*

(Mẫu tiết tấu 1 đệm cho đoạn 1; mẫu tiết tấu 2 đệm cho đoạn 2)

2

Thế bấm hợp âm Mi trưởng (E) trên kèn phím

Nhạc: Phạm Tuyên

Chuyển soạn: Nguyễn Mai Anh

Trong sáng

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Em và bạn hãy sử dụng một mẫu tiết tấu ở trang 58 để gõ đệm cho bài *Cánh én tuổi thơ*.

Em thích gõ đệm cho bài hát bằng một mẫu tiết tấu hay hai mẫu tiết tấu? Vì sao?

*Một cây làm chẳng nên non
Ba cây chụm lại nên hòn núi cao*
(Tục ngữ)

MÙA HÈ

BÀI 15

- **Hát:** Bài hát *Mùa hạ và những chùm hoa nắng*
- **Nhạc cụ:** Thể hiện tiết tấu; ứng dụng đệm cho bài hát
- **Thường thức âm nhạc:** Sênh tiền và tính tấu

BÀI 16

- **Đọc nhạc:** *Bài đọc nhạc số 8*
- **Nhạc cụ:** *Bài hoà tấu số 8*

BÀI 15

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Hát:** Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái và lời ca bài *Mùa hạ và những chùm hoa nắng*; biết hát kết hợp gõ đệm, đánh nhịp hoặc vận động theo nhạc.
- **Nhạc cụ:** Thể hiện đúng mẫu tiết tấu và biết ứng dụng đệm cho bài hát.
- **Thường thức âm nhạc:** Nêu được tên và đặc điểm của sênh tiền, tinh tấu; cảm nhận và phân biệt được âm sắc của 2 loại nhạc cụ này.

- Kể tên một số bài hát có chủ đề về mùa hè mà em biết.
- Kể tên những nhạc cụ dân tộc em đã được học ở lớp 6 và lớp 7.

Mùa hạ và những chùm hoa nắng

Vừa phải

Nhạc và lời: Nguyễn Thanh Tùng

Em yêu một sớm quê hương hoa nắng sân trường đôi mắt biếc
xanh. Lá bay, lá rơi rơi đây. Nắng ơi ước mơ thật nhiều, màu
trắng thoáng qua mau. Mây bay nào hồng đôi má mỗi khi hè
về chia tay mái trường. Thấy cô và bao bạn bé, những trang sách hồng
nhỏ, sắc hoa nắng vàng. Em... ..vàng. Hạt nắng, tình bạn thiết
(La) la la la la

tha là những cánh hoa mỗi khi hè về. Hoa nắng đọng đầy học
la la la la la la la la. Trong sáng cuộc đời học
trò cả tuổi mộng mơ rớt xuống sân trường. La...
trò cả tuổi mộng mơ hoa nắng rơi... ...đầy

Bài hát *Mùa hạ và những chùm hoa nắng* thể hiện những mộng mơ trong sáng, những tình cảm thiết tha, gắn bó với bạn bè và thầy cô, những cảm xúc bùi ngùi, bàng khuâng khi phải tạm xa mái trường trong dịp nghỉ hè của tuổi học trò.

Bài hát có hình thức hai đoạn:

- Đoạn 1: 22 nhịp, được hát 2 lần (từ đầu đến *hoa nắng vàng*).
- Đoạn 2: 18 nhịp (từ *Hạt nắng* đến *rơi đầy*).

- Những câu hát nào ở đoạn 2 có giai điệu giống nhau?
- Mùa hè đến, ánh nắng chói chang xuyên qua kẽ lá tạo ra những đốm nắng nhảy nhót trên sân trường. Hình ảnh đó được thể hiện bằng những ca từ nào?

NHẠC CỤ

1

Thể hiện tiết tấu

* Thể hiện tiết tấu bằng nhạc cụ gõ và động tác cơ thể

Mẫu tiết tấu 1

Mẫu tiết tấu 2

* Ứng dụng đệm cho bài hát *Mùa hạ và những chùm hoa nắng*

(Mẫu tiết tấu 1 đệm cho đoạn 1; mẫu tiết tấu 2 đệm cho đoạn 2)

THƯỜNG THỨC
ÂM NHẠC

Sênh tiền và tính tấu

1

Sênh tiền (sinh tiền)

Sênh tiền là nhạc cụ gõ độc đáo của Việt Nam, được tạo bởi 3 thanh gỗ cứng. Thanh thứ nhất và thanh thứ hai một đầu được nối với nhau bằng dây da ngắn, đầu kia gắn các cọc tiền kim loại; bề mặt hai thanh gỗ được khía răng cưa theo chiều ngang. Thanh gỗ thứ ba không có cọc tiền, hàng răng cưa khía ở bên cạnh.

Sênh tiền có thể được chơi bằng cách rập – mở, lắc nhanh hai thanh có dây nối hoặc dùng thanh gỗ thứ ba đập, quét vào hai thanh gỗ kia,... Âm thanh của sênh tiền nghe rộn ràng, vui tươi.

Sênh tiền là nhạc cụ gõ, đồng thời cũng là đạo cụ dùng cho múa.

*T*ính tẩu là nhạc cụ truyền thống đặc sắc, gắn liền với đời sống tinh thần của đồng bào các dân tộc Tày, Nùng, Thái.

Đàn có loại 2 dây và 3 dây; cần đàn dài, không gắn phím; bầu đàn được làm bằng nửa quả bầu khô có khoét lỗ nhỏ để thoát âm; mặt đàn được làm bằng gỗ mỏng. Khi chơi đàn, người ta dùng ngón trỏ tay phải gảy vào dây đàn, tay trái đỡ cần đàn, các ngón bấm vào dây để tạo cao độ cho âm thanh. Âm sắc của tính tẩu hơi đục, ấm áp và êm dịu.

Tính tẩu là nhạc cụ thường gắn liền với hát then – một loại hình âm nhạc tín ngưỡng dân gian của các dân tộc Tày, Nùng, Thái, đã được UNESCO ghi danh là Di sản văn hoá phi vật thể đại diện của nhân loại, năm 2019.

Kể tên một số nhạc cụ của đồng bào các dân tộc miền núi phía Bắc mà em biết.

Tim những câu thơ có nội dung về mùa hè sau đó hát lên theo cách riêng của mình.

BÀI 16

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- **Đọc nhạc:** Đọc đúng tên nốt, cao độ và trường độ *Bài đọc nhạc số 8*; biết đọc nhạc kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- **Nhạc cụ:** Chơi được *Bài hoà tấu số 8*.

- Hát và vận động theo nhịp điệu bài *Mùa hạ và những chùm hoa nắng*.
- Nghe điệu *Hái rau* (Dân ca Thái) kết hợp vỗ tay nhịp nhàng.

Bài đọc nhạc số 8

Giai điệu của bài đọc nhạc có xuất hiện đủ 7 bậc âm của giọng La thứ hay không?

Bài hoà tấu số 8

Dân ca Thái
Chuyển soạn: Đỗ Thanh Hiền

Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Vừa phải

Sử dụng cốc nhựa để thể hiện hai mẫu tiết tấu ở trang 62, 63, sau đó ứng dụng đệm cho bài hát *Mùa hạ và những chùm hoa nắng*.

*Hãy thắp sáng tâm hồn, cháy lên trong tim mỗi người
những yêu thương cho cuộc đời, mùa hạ ơi!*

(Lê Hựu Hà)

BẢNG GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ

Từ ngữ	Giải thích	Trang (*)
Ca công	Người chuyên nghề ca hát.	37
Chuyển soạn	Soạn lại một tác phẩm đã viết trước đó để trình diễn theo một cách khác với dạng nguyên gốc.	10
Dịch giọng	Chép hoặc thể hiện bản nhạc sang giọng cao hơn hay thấp hơn nhưng vẫn giữ nguyên giai điệu, nhịp điệu.	9
Hình thức (<i>hình thức âm nhạc</i>)	Một quá trình chứa đựng các phần, các chủ đề của tác phẩm. Trên cơ sở đặc điểm của quá trình ấy mà hình thành những hình thức âm nhạc như một đoạn, hai đoạn, ba đoạn...	6
Liên anh (liền chị)	Cách gọi các thành viên nam (nữ) trong sinh hoạt hát dân ca quan họ.	15
Minuet	Một điệu nhảy nhịp $\frac{3}{4}$ có nguồn gốc từ múa dân gian của Pháp, rất phổ biến vào thế kỉ XVII trong vũ hội của giới quý tộc châu Âu cũng như trong các tác phẩm âm nhạc.	29
Nhạc công	Người chuyên nghề chơi nhạc cụ.	37
Vũ công	Người chuyên nghề nhảy múa.	37
Waltz	Một điệu nhảy nhịp $\frac{3}{4}$ ra đời khoảng cuối thế kỉ XVIII ở nước Áo.	29

(*) Trang sách có thuật ngữ xuất hiện lần đầu.

MỤC LỤC

Nội dung	Trang	Nội dung	Trang
<i>Giới thiệu và hướng dẫn sử dụng sách</i>	2	Bài 9	35
CHỦ ĐỀ 1: THIÊN NHIÊN TƯƠI ĐẸP	4	• Hát: Bài hát <i>Xuân quê hương</i>	35
Bài 1	5	• Nghe nhạc: Bản nhạc <i>Long ngâm</i>	36
• Hát: Bài hát <i>Khúc ca bốn mùa</i>	5	• Thường thức âm nhạc: Nhã nhạc cung đình Huế	37
• Nghe nhạc: Tác phẩm <i>Con cá Foren</i>	7	• Lí thuyết âm nhạc: Đảo phách	38
• Lí thuyết âm nhạc: Nhịp $\frac{3}{8}$	8	Bài 10	39
Bài 2	9	• Đọc nhạc: <i>Bài đọc nhạc số 5</i>	39
• Đọc nhạc: <i>Bài đọc nhạc số 1</i>	9	• Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; <i>Bài hoà tấu số 5</i>	40
• Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; <i>Bài hoà tấu số 1</i>	10	CHỦ ĐỀ 6: TIẾNG HÁT ƯỚC MƠ	42
CHỦ ĐỀ 2: EM YÊU LÀN ĐIỀU DÂN CA	12	Bài 11	43
Bài 3	13	• Hát: Bài hát <i>Bay cao tiếng hát ước mơ</i>	43
• Hát: Bài hát <i>Bản làng tươi đẹp</i>	13	• Nghe nhạc: Tác phẩm <i>Ca ngợi Tổ quốc</i>	45
• Nghe nhạc: Bài dân ca <i>Cây trúc xinh</i>	14	• Thường thức âm nhạc: Thể loại hợp xướng	46
• Thường thức âm nhạc: Dân ca quan họ Bắc Ninh	15	• Lí thuyết âm nhạc: Nhịp $\frac{6}{8}$	46
Bài 4	16	Bài 12	48
• Đọc nhạc: <i>Bài đọc nhạc số 2</i>	16	• Đọc nhạc: <i>Bài đọc nhạc số 6</i>	48
• Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; <i>Bài hoà tấu số 2</i>	16	• Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; <i>Bài hoà tấu số 6</i>	49
CHỦ ĐỀ 3: NHỚ ƠN THẦY CÔ	18	CHỦ ĐỀ 7: ĐOÀN KẾT	51
Bài 5	19	Bài 13	52
• Hát: Bài hát <i>Thương lắm thầy cô ơi!</i>	19	• Hát: Bài hát <i>Cánh én tuổi thơ</i>	52
• Nghe nhạc: Tác phẩm <i>Lời thầy cô</i>	20	• Nghe nhạc: Tác phẩm <i>Bóng cây kơ-nia</i>	53
• Thường thức âm nhạc: Kèn trumpet và kèn saxophone	22	• Thường thức âm nhạc: Nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu	55
• Lí thuyết âm nhạc: Gam trưởng, giọng trưởng, giọng Đô trưởng	23	• Lí thuyết âm nhạc: Gam thứ, giọng thứ, giọng La thứ	56
Bài 6	24	Bài 14	57
• Đọc nhạc: <i>Bài đọc nhạc số 3</i>	24	• Đọc nhạc: <i>Bài đọc nhạc số 7</i>	57
• Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; <i>Bài hoà tấu số 3</i>	25	• Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; <i>Bài hoà tấu số 7</i>	58
CHỦ ĐỀ 4: ÂM NHẠC NƯỚC NGOÀI	27	CHỦ ĐỀ 8: MÙA HÈ	60
Bài 7	28	Bài 15	61
• Hát: Bài hát <i>Khúc ca chào xuân</i>	28	• Hát: Bài hát <i>Mùa hạ và những chùm hoa nắng</i>	61
• Nghe nhạc: Tác phẩm <i>Waltz in A Minor</i>	29	• Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu	62
• Thường thức âm nhạc: Nhạc sĩ Frederic Chopin	30	• Thường thức âm nhạc: Sênh tiền và tính tấu	63
Bài 8	31	Bài 16	65
• Đọc nhạc: <i>Bài đọc nhạc số 4</i>	31	• Đọc nhạc: <i>Bài đọc nhạc số 8</i>	65
• Nhạc cụ: Thể hiện tiết tấu; <i>Bài hoà tấu số 4</i>	32	• Nhạc cụ: <i>Bài hoà tấu số 8</i>	66
CHỦ ĐỀ 5: GIAI ĐIỀU QUÊ HƯƠNG	34	Bảng giải thích thuật ngữ	67